

กรมทรัพย์สินทางปัญญา น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ  
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง  
ผู้ทรงสืบสานคุณค่างานศิลปหัตถกรรมไทย สุ่มรดกทรัพย์สินทางปัญญาที่ยั่งยืน

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงมีพระราชปณิธานอันแน่วแน่ในการอนุรักษ์และสืบสานงานศิลปหัตถกรรมไทยให้คงอยู่คู่แผ่นดิน โดยทรงส่งเสริมการพัฒนางานศิลปะและหัตถกรรมพื้นบ้านทั่วประเทศ ทั้งงานทอผ้าไหม งานจักสาน งานเครื่องเงิน และศิลปะเครื่องแต่งกายของไทย เพื่อยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลก พร้อมต่อยอดผลงานเหล่านี้ให้เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชน เพื่อให้ภูมิปัญญาไทยได้รับการคุ้มครอง และเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศอย่างยั่งยืน

นางอรมน ทรัพย์ทวีธรรม อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาเปิดเผยว่า สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์การทอผ้าพื้นเมือง และส่งเสริมให้ชาวบ้านรักษาลวดลาย สีเส้น และกรรมวิธีดั้งเดิม เพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และต่อยอดเป็นทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อสร้างอาชีพและรายได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญลักษณ์นกยูงไทย 4 สี ให้เป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ้าไหมแท้ที่ผลิตจากประเทศไทย ประกอบด้วย 1) นกยูงสีทอง (Royal Thai Silk) สำหรับการรับรองผ้าไหมไทยแท้ระดับพรีเมียม ซึ่งผลิตด้วยเส้นไหมและกรรมวิธีดั้งเดิมตามภูมิปัญญาพื้นบ้าน 2) นกยูงสีเงิน (Classic Thai Silk) สำหรับการรับรองผ้าไหมไทยแท้ที่ทอขึ้นตามภูมิปัญญาพื้นบ้านผสมผสานกับการใช้เครื่องมือในบางขั้นตอน 3) นกยูงสีน้ำเงิน (Thai Silk) สำหรับการรับรองผ้าไหมไทยแท้ที่ผลิตด้วยภูมิปัญญาของไทยแบบประยุกต์ ใช้เทคโนโลยีการผลิตให้เข้ากับสมัยนิยมและเป็นเชิงธุรกิจ และ 4) นกยูงสีเขียว (Thai Silk Blend) สำหรับการรับรองผ้าไหมไทยแท้ที่ผลิตด้วยกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยใช้เส้นไหมแท้ผสมผสานกับเส้นใยอื่นที่ได้จากธรรมชาติหรือเส้นใยสังเคราะห์รูปแบบต่างๆ ตามวัตถุประสงค์การใช้งาน โดยเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2547 สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองตรานกยูงพระราชทานต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา ตามบทบัญญัติมาตรา 82 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และต่อมาได้มีการโอนสิทธิเครื่องหมายรับรองตรานกยูงพระราชทาน มายังกรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2553 เพื่อเป็นหน่วยงานกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานการรับรองผ้าไหมไทย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้เครื่องหมายรับรองดังกล่าวให้แพร่หลายทั่วโลก จึงได้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองตรานกยูงพระราชทานในต่างประเทศอีก 35 ประเทศ ได้แก่ กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป (27 ประเทศ) สหรัฐอเมริกา จีน ฮองกง อินเดีย นอร์เวย์ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งสะท้อนมาตรฐานการผลิตและความพิถีพิถันของช่างทอผ้าไทยที่สืบทอดภูมิปัญญา

มาจากรุ่นสู่รุ่น และยังเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้ผลิตและผู้ประกอบการผ้าไหมทั่วประเทศพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐานสากล เพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ให้ผลิตภัณฑ์ไทย และปกป้องชื่อเสียงและภูมิปัญญาของไทยในเวทีโลก

นางอรมน กล่าวว่า ตราสัญลักษณ์พระราชทาน ไม่เพียงเป็นสัญลักษณ์แห่งคุณภาพของผ้าไหมไทย แต่ยังเป็นเครื่องหมายแห่งพระเมตตาและพระวิสัยทัศน์อันยิ่งใหญ่ของพระองค์ ที่ทรงมุ่งมั่นยกระดับภูมิปัญญาไทยสู่ระดับนานาชาติ โดยส่งเสริมให้มีการออกแบบ สร้างสรรค์ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อเป็น “สินค้าทางวัฒนธรรม” ที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดและเศรษฐกิจยุคใหม่ โดยยังคงไว้ซึ่งเสน่ห์และอัตลักษณ์ของความ เป็นไทย ถือเป็นรากฐานสำคัญของแนวคิดเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมของประเทศ โดยสินค้าทางวัฒนธรรมตามแนวพระราชดำริของพระองค์ ที่ได้รับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญามีอยู่หลากหลายประเภท โดยเฉพาะผลงานภายใต้มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง โดยเป็นผลงานลิขสิทธิ์ รวม 209 ผลงาน ได้แก่ งานศิลปกรรม (ประติมากรรมและศิลปะประยุกต์) 200 ผลงาน เช่น รูปปั้นคุณทองแดง เรือพระที่นั่งศรีประภัสร์ไชยจำลอง เชิงเทียนรูปดอกบัว เป็นต้น งานวรรณกรรม (งานนิพนธ์) 1 ผลงาน ได้แก่ บทร้อยกรอง “ศิลป์แผ่นดิน” คร่ำทอง งานโสตทัศนวัสดุ 1 ผลงาน ได้แก่ พระราชนิพนธ์เสด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ “สืบสานตำนานไทย” งานอื่นๆ (กล่องถมเครื่องเงิน) 7 ผลงาน เช่น ฉากปักไหมน้อย เรื่อง อิเหนา ลายโคมทองสมณพล

นอกจากนี้ ยังมีผลงานที่ได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรการประดิษฐ์ 8 ฉบับ เช่น สบู่ไหมชนิดก้อนที่ใช้ผงไหมเชริซินที่มีสารต้านอนุมูลอิสระและช่วยกำจัดจุลินทรีย์บางชนิดที่เป็นสาเหตุของโรคผิวหนัง (สิทธิบัตรฉบับแรกที่ได้รับการจดทะเบียน เมื่อปี 2546) วิธีการผลิตวัสดุตกแต่งผิวปักแมลงทับ เพื่อนำปักแมลงทับมาประดิษฐ์เป็นเครื่องประดับชนิดต่างๆ (ปี 2547) องค์ประกอบข้าวปรุงหลายชนิด โดยมีส่วนผสมของข้าวกล้องขาวดอกมะลิ ข้าวกล้องหอมแดง ข้าวเหนียวกล้องและข้าวเจ้าขาวดอกมะลิ ที่มีคุณค่าทางโภชนาการ (ปี 2548) เครื่องผลิตเส้นไหมขัดฟัน (ปี 2555) เป็นต้น รวมทั้งจดทะเบียนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ 31 ฉบับ เช่น งานออกแบบขัน ถาด จานรอง เชิงเทียน เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นทรัพย์สินทางปัญญาและสินค้าทางวัฒนธรรมที่ช่วยเพิ่มพูนรายได้ สร้างอาชีพและความมั่นคงทางวัฒนธรรมได้อย่างแท้จริง

ทั้งนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ร่วมสืบสานพระราชปณิธาน และน้อมนำแนวพระราชดำริมาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนภารกิจด้านทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะการส่งเสริมสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ซึ่งสินค้าที่มีความพิเศษ เป็นชื่อเสียงหรืออัตลักษณ์ของชุมชน โดยมีการขึ้นทะเบียนผ้า GI ไทยกว่า 17 รายการ อาทิ ผ้าไหมแพรวากาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นผ้าไหมที่ทอประดิษฐ์ลวดลายด้วยการขีดและการจก ใช้เส้นไหมดีเกลียวเป็นทั้งเส้นยืนและเส้นพุ่ง และมีเส้นไหมเพิ่มพิเศษในการทำให้เกิดลวดลายเป็นเอกลักษณ์ตามกรรมวิธีการผลิตที่สืบทอดกันมา ผ้าไหมยกดอกลำพูน ซึ่งเป็นผ้าไหมที่ทอยกลวดลายให้สูงกว่าผืนผ้า โดยการเลือกยกบางเส้น

และซ่อมบางเส้นเพื่อให้เกิดลวดลาย โดยใช้ตะกอลอยและใช้เส้นไหมตีเกลียวเป็นทั้งเส้นยืนและเส้นพุ่ง รวมทั้งใช้เส้นไหมพิเศษทอกลวดลายอย่างปราณีต เป็นต้น นอกจากนี้ กรมยังส่งเสริมการทำระบบควบคุมคุณภาพสินค้า GI เพื่อรักษามาตรฐานการผลิต ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคที่ได้รับของดีมีคุณภาพที่มาจากแหล่งผลิตโดยตรง รวมทั้งต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้า GI และผลักดันแหล่งผลิตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการส่งเสริมช่องทางการตลาดสินค้า GI ทั้งในและต่างประเทศ เช่น การจัดงาน GI Market การจำหน่ายสินค้าในห้างสรรพสินค้าชั้นนำและแพลตฟอร์มออนไลน์ พร้อมสร้างการรับรู้สินค้า GI ในต่างประเทศ โดยนำผ้าไหมยกดอกลำพูนและผ้าตีนจกแม่แจ่ม (เชียงใหม่) มาออกแบบชุดสวมใส่ให้กับประติมากรรมแมนเนแกน ฟิส ซึ่งเป็นรูปปั้นเด็กสัญลักษณ์ประจำกรุงบรัสเซลล์ ประเทศเบลเยียม เป็นต้น ทั้งนี้ ปัจจุบันสินค้าผ้า GI ทั้ง 17 รายการ กลายเป็นสินค้าเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดต่างๆ มีปริมาณการผลิตรวมกว่า 280,000 ชิ้นต่อปี และสามารถสร้างรายได้สู่ชุมชนรวมกว่า 490 ล้านบาทต่อปี ดอกยี่อ้า ภาพลักษณ์สินค้า GI ซึ่งถือเป็นสินค้าคุณภาพที่มีเอกลักษณ์ เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง ช่วยสร้างอาชีพและยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

ในโอกาสนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ขอน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ของสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง ผู้ทรงเป็นแม่ของแผ่นดิน และทรงเป็นต้นแบบในการสืบสานและเผยแพร่คุณค่าของงานหัตถศิลป์ให้คงอยู่คู่แผ่นดินไทยตราบนานเท่านาน อีกทั้งยังทรงเป็นแรงบันดาลใจให้กับช่างฝีมือและนักออกแบบรุ่นใหม่ในการพัฒนาและต่อยอดการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความเจริญมั่นคงของประเทศชาติสืบไป นางอรมน กล่าวทิ้งท้าย